

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФС В «УКРАЇНСЬКИХ» ПОВІСТЯХ М. В. ГОГОЛЯ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ Р. ПІВЕРОМ ТА Л. ВОЛОХОНСЬКОЮ

Через свою структуру, походження, функції та експресивно-емоційне значення, фразеологізми/фраземи/фразеологічні одиниці (ФО) являються одними із найскладніших одиниць мови в плані перекладу [5]. Способи перекладу ФО залежать від класифікації фразем у мові оригіналу, на яку опирається перекладач (класифікація І. П. Ющука, М. А. Жовтобрюха та Б. М. Кулика на генетичному рівні [6, 10], класифікація В. В. Виноградова на семантичному рівні [3], класифікація О. О. Пономаріва [8], класифікація І. О. Ладоні на вільні й стійкі ФО [7], морфологічна класифікація М. Ф. Алефіренка [2] тощо).

Найбільш поширеним є переклад на основі класифікації М. М. Шанського [7], який зберіг три основні види фразеологізмів за схемою В. В. Виноградова (фразеологічні зрощення (ФЗ), фразеологічні єдності (ФЄ), фразеологічні сполучення), та виокремив четвертий – фразеологічні вирази (ФВ).

Найбільший інтерес для нас представляють фразеологічні сполучення (ФС) – ФО, у яких цілісне значення вмотивоване прямим значенням їхніх компонентів. ФС в «українських повістях» М. В. Гоголя у більшості випадків перекладаються за допомогою:

1) описового перекладу (ОП): «*Ни чертова кулака не видно*» / «*It's as dark as the devil's fist*»; «*лукавий дернул*» / «*the evil one prompted him*»; «*рассыпались перед ними мелким бесом*» / «*bobbed and pranced before them*»; «*...который как начнет москаля везть...*» / «*...who starts spouting off...*»; «*...что хоть берись за шапку да из хаты*» / «*...you just grab your hat and run*»; тощо.

2) калькування (К): «*зналась с нечистым*» / «*kept company with the unclean one*»; «*хвостатое племя*» / «*the tailed race*»; «*оседласть нос своими очками...*» / «*to saddle his nose with his spectacles*»; «*показывать на позор свои зубы*» / «*display their teeth shamefully*»; «*Одеревенел Корж...*» / «*Korzh turned to wood...*»; «*Темно, хоть в глаза выстрели*» / «*It was blind dark*»; «*чем дальше в лес, тем больше дров...*» / «*the further into the forest, the thicker grow the trees...*» тощо.

3) фразеологічних аналогів (ФА): «*бесились волюю*» / «*horsed around freely*»; «*пропал, как в воду*» / «*vanish into thin air*»; «*... если бы одеть его в новый жупан, <...>, то заткнул бы он за пояс всех парубков тогдашних*» / «*...if he was dressed in a new coat <...>, not a lad in the world could hold a candle to him*»; «*хоронить концы*» / «*to keep the lid on things*» тощо.

4) фразеологічних еквівалентів (ФЕ): «*проворчал он сквозь зубы*» /

«he growled *through his teeth*»; «... поговаривали все в один голос» / «...everybody murmured *with one voice*»; «Кузнец и *руки опустил*» / «The blacksmith *dropped his arms*»; «Он пришел пасмурен, *не в духе...*» / «He came in gloomy, *in low spirits...*»; «*положить конец всему*» / «*to put an end to it all*»; «золотое время» / «*a golden time*» тощо.

5) антонімічного перекладу (АП): «*Лысый черт* тебе покажет, а не мы» / «*The hairy devil can show it to you, not us*».

У збірці зустрічається лише 1 випадок АП, а щодо комбінованого перекладу (КП), то Р. Півер та Л. Волохонська взагалі до нього не вдавалися, оскільки при КП необхідно давати калькований переклад + описовий переклад + англійський аналог оригінального ФС для порівняння. Натомість перекладачі у випадках, коли можна було звернутися до КП, використовували ОП чи К, що спрощувало їм роботу, проте позбавляло багатьох індивідуально-авторських ФС у повістях М. В. Гоголя українського колориту та виразності, спотворюючи внутрішню форму оригінальних ФС. На нашу думку, у багатьох випадках, для досягнення максимальної адекватності, необхідно було використовувати КП.

Література

1. Pevear R., Volokhonsky L. *Gogol', Nikolai Vasil'evich, 1809 – 1852. Translations into English. Random House; Reprint edition, 1999. 464 p.*

2. Алефіренко М. Ф. *Теоретичні питання фразеології. Монографія. К., 1987. – 167 с.*

3. Виноградов В.В. *Русский язык (Грамматическое учение о слове): учеб. пособ. / В.В. Виноградов. – М. : Выс. шк., 1986. – 640 с.*

4. Гоголь Н. В. *Полное собрание сочинений в одном томе [Текст] / Н. В. Гоголь. – М.: АЛЬФА-КНИГА, 2009. – 1231 с.*

5. Грінченко Н. О. *Методи перекладу фразеологічних одиниць в «українських» повістях М. В. Гоголя на англійську мову (на матеріалі перекладу Р. Півера та Л. Волохонської) / Н.О. Грінченко, А.К. Павельєва, С.А. Астахова // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні філологічні дослідження: поєднання інноваційних і традиційних підходів», Грузія, Тбілісі, 27 – 28 квітня 2018 р.: тези доп. / Sulkhan-Saba Orbeliani Teaching University, 2018. – С. 103 – 106.*

6. Жовтобрюх М.А. *Курс сучасної української літературної мови / М.А. Жовтобрюх, Б.М. Кулик. – К. : Виц. шк., 1972. – 404 с.*

7. Ладоня І.О. *Українська мова. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Київ: Вища школа, 2011. – 158 с.*

8. Пономарів О.Д. *Стилістика сучасної української мови: підручник / О.Д. Пономарів. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.*

9. Шанский Н.М. *Фразеология современного русского языка. СПб.: Специальная Литература, 1996. – 192 с.*

10. Ющук І.П. *Українська мова : підручник / І.П. Ющук. – К. : Либідь, 2004. – 640 с.*